

Мандрівниця мимоволі

Марина Павленко

(Казка про Казку)

Стара Ялосовета жила на околиці села. Жила самотиною, але майже щодня хтось та навідувався до її хати. Якийсь подорожній приб'ється, дітлахи з лісу прибудяться. Кожного бабуся пригріє, нагодує, на дорогу виведе. Про себе — ні слова, зате в гостей геть-чисто все випитає і до останнього словечка вислухає.

Ніби нічого й особливого. Одне тільки диво: як розкаже хто Ялосоветі щось прецікаве, так одразу навіки й забуде.

Ага, ще одне в бабусі було: нікому не дозволяла навіть підходити до різьбленої скрині, що стояла в найдальшому кутку світлиці. Втім, була то не скриня, а ціла скринище — мало не до самого сволока діставала. А на скринищі — манюсінський замочок золотенький. Зайде, бувало, хто до світлиці:

— О, яка скриня у вас, бабусю!

— Не дивись на неї, дитинко, те порохно слова доброго не варте!..

Насправді ж була бабуся Володаркою Казок. Ото поки гості розказують їй усякі придибенції, вона буцім сидить і пряде. А це вона снує з почутого ниточку й намотує на веретено. Вночі ж, як подорожні поснуть, крадькома перемотує кращі оповідки на окремі срібні веретенця і — до скрині, під замок. Якщо оповідка така собі, то з веретена зніме ниточку — нате вам, забирайте своє назад.

І було вже в неї тих казок — сила-силенна. Час від часу яку-небудь відпускала провітритись. Дозволялося казці полетіти до котрогось дому, побути, поки дітям розкажуть її, а тоді — негайно повертатись. Казки в Ялосовети були всі на обліку, записані у величезну старовинну книгу, і в разі непослуху винуватиця вже ніколи не сміла скриню покинути.

Усе менше й менше ставало в тому краї казок. Попросить, бува, дитя, щоб мама казочку розказала, а та лише руками розводить: про те — не знає, про це — забулася. А про інше?... Хіба про інше казки бувають?..

Аж якось одна Казка ні другого, ні третього дня до Ялосовети не повернулася. Розгнівана бабуся тоді жодній не дозволила зі скрині й носа вистромити. Сиділа край віконця й чекала.

Казка ж та полетіла в один гарний великий дім. До маленької, але теж дуже гарної дівчинки Олечки. І так уже дівча слухало свою Казку, так сміялось та плакало над кожним словом, що зворушена Казка не витримала й примостилася малій на руки. А що руки саме були в медкові, який Олечка тихцем зі слоїка діставала, то Казка до них і приклеїлась!

Увечері купали дівчинку до сну, і Казку змило у воду. Їй би зірватися, полетіти, але де там! Так у воді намокла, що ледь виповзла з ванночки. Впала додолу, ворухнула крильцями — не злетить. А тут Служниця з мітелочкою — шур-шур! І заштовхала Казку

під якісь двері. Казка насилу перелізла через поріг, так-сяк вибралася на якесь ліжко, зашилася під шовкову подушку, золотом гаптовану, й довго ще дриг'оніла, поки, зігрівшись, не задрімала.

Звідки було відати Казці, що примостилася вона під подушкою Олиного татка — чоловіка суворого й небалакучого? Він зростав у часи, коли вже було обмаль казок, не чув їх ніколи й не бачив, тож виріс похмурим та сердитим. А що працював ще великим начальником, то дуже чванився і задавався.

Тієї ж ночі снилася йому Казка, і він усміхався крізь сон. Уставши вранці, усміхнувся Олиній мамі. Поцілував сонну донечку, не вилаяв Служницю і навіть похвалив сніданок! Був того дня й на службі добрим, уважним, чемним — аж поперелякував усіх: чи не захворів часом?

Не те було Казці. От вона захворіла справді! Вранці все їй тільки боліло, горлечко захрипло, ще й кашель узявся. Далася взнаки вчорашня купіль! Почувалася Казка такою немічною, що й думати не могла про повернення до господині. Совість їй гризла, адже чудово знала, як через неї страждають зараз її сестрички!

Де не взялася Служниця, почала витріпувати й провітрювати постелю. Коли вибивала надворі подушки, змучена Казка непомітно випала в траву.

Сонце висіло вже високо й добряче припікало. Над Казкою бриніли бджоли й здивовано перемовлялися:

— Це дз-з-з-віночок?..

— Не схож-ж-же...

— Мож-же, гвоз-з-з-дика?..

— Чи нез-з-забудка?

— Я Казка, — видихнула мимовільна мандрівниця й відчула, що на свіжому повітрі та сонечку їй значно полегшало.

— Каз-з-зка! Каз-з-зка! — бджілки зроду не бачили такої чудернацької квітки (в тому краї бджоли теж про казки не чули) й полетіли сповістити про неї всьому вуликові. Надивилися на незнайомку, надивувалися, але, найголовніше, зібрали того дня меду стільки, наче за три дні відразу!

Казка вже могла трохи літати і навіть закропилася квітковим нектаром. Тут вийшла гуляти з нянею маленька Олечка, і Казка легко спурхнула їй на плече.

Олечка й няня дуже розвеселилися. Вони бігали, стрибали і хоч би тобі одну квіточку зірвали! А коли дівчинку покликали на вечерю, Казка на прощання поцілувала її в щічку (йти до рук уже не зважувалась!) і довго дивилась малій услід.

— Леле, яка ж я недобра! Вже вечоріє, і я знов не доберуся додому! — спохопилася Казка. — Нещасні мої сестрички! Усе зло Ялосовета на них вимістить!

Справді, її сестрицям було несолодко. Розлючена до нестями, Ялосовета надягла свої кришталеві окуляри, що їх теж нікому не показувала, і робила казкам перекличку за своєю книгою. Спересердя навіть не відмикала віка, тож бідолашки аж задихалися в темряві й тісноті.

— Оце вам наука, неслухняні! — приказувала стара.

Хіба ж казки були неслухняними? Та на бабині погрози вони тільки сумно зітхали.

Тимчасом Казка-Мандрівниця мусила заночувати в садку. Вікна будинку випромінювали світло й музику: певне, там влаштовували бал, який буває лише в найкращих казках!

У бджолиних вуликах та в мурашниках теж засвітилось: усі лаштувалися до сну. Казка постукала до якихось дверцят, щоб попроситися переночувати. Їй відчинила чорна лискуча Жужелиця. Вона радо запропонувала, крім ліжечка, ще й каву, на місячному сяйві настояну. Звідки могла знати Казка, що нічні комахи п'ють каву, щоб тоді міцно спати весь день? Звідки знати було й Жужелиці, чим обернеться її шире частування?

Прокинулась Казка лише наступного вечора.

— Горе ж мені, горечко! — заголосила вона, тільки-но розплющила оченята. — Нещасна моя голівонька, сердешні мої сестрички!..

Добра Жужелиця вже ладна була знову напоїти заплакану гостю своєю улюбленою кавою, аж тут у дверцята постукали.

Тієї ж таки миті постукали й до Ялосовети: це просився на нічліг якийсь запізнілий подорожній. Але (такого ще не траплялося!): Ялосовета — не впустила. Скільки цікавих історій пропало ні за що ні про що!

Стара надумала заново перелічити казки й на кожну чорною ниткою нашити номер.

— О, ви в мене, голуб'ята, політаєте! Ох, і політаєте! Як пір'я з дірявої подушки! — погрожувала.

Безборонні казки гірко-гірко схлипували.

А до Жужелиці добивався кум Павук. Був зголоднілий, тому сподівався од кумасі якогось почастунку. Тут він примітив м'якеньку і, певне ж, смачнющу Казку. Поки господиня лагодила вечерю, він устиг запакувати Казку собі в павутину — завтра поснідає. Жужелиця, хоч і була з добрим серцем, та мала, на жаль, небагато розуму. Вже якщо Павук їй казав, що "так треба", то, значить, справді треба!

Отож потягнув Павук обсновану Казку до своєї домівки. Тягнув до самого ранку, бо упиралась вона з усіх сил. І добре, що вже світало й біля будинку почалося перше ранкове прибирання! Двірникова мітла, як позавчора — мітелка Служниці, порозмітала Павука і його жертву да-а-алеко в різні боки! Ледве звільнилася Казка від липких павучих тенет. А щоб не потрапити ще в якусь халепу, мерщій знялась і полетіла, нарешті, до старої Ялосовети. Чесно кажучи, вона охочіше лишилась би з маленькою Олечкою, але ж сестрички...

— З'явилася, приблудо! — не знала стара, сваритися чи радіти. — Ану — до скрині!

Та тільки віко розчинилось, як із темряви та мороку роєм вирвалися усі інші казки! Надто вже настраждались у ці дні, щоб і досі мовчки терпіти свою неволю.

Марно бігала й підстрибувала Ялосовета, намагаючись половити своїх полонянок! Над нею блискотіли й дзвеніли срібні веретенця казок, дружно вилітаючи в розчинене вікно.

Жодної казки не залилось у старій! Не треба, видно, казкам володарів! Не треба скрині! Хай живе воля!

Можливо, бабуса колись назбирає нових, недосвідчених, казок, але ці до неї більше нізащо не повернуться. Вони літатимуть по світу й тішитимуть людей.

Джерело: **Казки з Ялосоветиної скрині**